

Ulasheva Nafisa Ximmat qizi
Alfraganus universiteti magistranti
e-mail: ulashevanafisa4@gmail.com

INNOVATSION TA'LIM SHAROITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING BILISH FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya. Ushbu maqolada innovatsion ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Zamonaviy ta'lim tizimidagi innovatsion yondashuvlar, pedagogik kadrlar tayyorlash jarayonidagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari tahlil qilingan. Maqolada bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari va amaliy ahamiyati yoritilgan.

Tayanch so'zlar: innovatsion ta'lim, bilish faoliyati, bo'lajak o'qituvchilar, pedagogik kompetensiya, kasbiy rivojlanish, ta'lim modernizatsiyasi.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы развития познавательной деятельности будущих педагогов в условиях инновационного образования. Проанализированы инновационные подходы в современной системе образования, актуальные проблемы в процессе подготовки педагогических кадров и их решения. В статье освещаются теоретико-методологические основы и практическое значение развития познавательной деятельности будущих педагогов.

Ключевые слова: инновационное образование, познавательная деятельность, будущие учителя, педагогическая компетентность, профессиональное развитие, модернизация образования.

Annotation. This article examines the issues of the development of cognitive activity of future teachers in the context of innovative education. Innovative approaches in the modern educational system, urgent problems in the process of training pedagogical personnel and their solutions have been analyzed. The article covers the theoretical and methodological foundations and practical significance of the development of cognitive activity of future teachers.

Keywords: innovative education, cognitive activity, future teachers, pedagogical competence, professional development, educational modernization.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimining jadal rivojlanishi va global miqyosda ro'y berayotgan innovatsion o'zgarishlar bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasiga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Ta'lim sohasidagi zamonaviy tendensiyalar, xususan,

raqamlashtirish, sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi va masofaviy ta'limning keng tarqalishi pedagogik kadrlar tayyorlash tizimini tubdan qayta ko'rib chiqish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasi bugungi kunda nafaqat

pedagogik, balki ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyat kasb etmoqda. Chunki zamonaviy jamiyatda o'qituvchi shunchaki bilim uzatuvchi emas, balki innovatsion fikrlaydigan, raqamli kompetensiyalarga ega, kreativ yondashuvlarni qo'llay oladigan mutaxassis bo'lishi talab etilmoqda¹. Bu esa, o'z navbatida, pedagogik ta'lim tizimida yangi yondashuvlarni joriy etish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Jahon tajribasi ko'rsatishicha, rivojlangan mamlakatlarda bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, YUNESKO tomonidan ishlab chiqilgan "O'qituvchilar kompetensiyasi doirasida" ham bilish faoliyatini rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan². Bu global miqyosda mazkur masalaning naqadar dolzarbligini ko'rsatadi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagogik kadrlar tayyorlash sifatini oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, "Yangi O'zbekiston – maktab ostonasidan, ta'lim-tarbiya tizimidan boshlanadi" tamoyili asosida ta'lim sohasida tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu islohotlarning markazida, albatta, zamonaviy fikrlaydigan, innovatsion yondashuvlarni qo'llay oladigan pedagogik kadrlar tayyorlash masalasi turibdi.

Maqsad va uni asoslash. Tadqiqotning asosiy maqsadi innovatsion ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasini kompleks o'rganish va bu boradagi mavjud pedagogik muammolarni aniqlashdan iborat. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilangan:

- bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslarini tahlil qilish;
- innovatsion ta'lim sharoitida pedagogik kadrlar tayyorlashning zamonaviy tendensiyalarini o'rganish;
- bilish faoliyatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini aniqlash.

Ilmiy muammoning tavsifi va yechimi. Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning murakkabligi shundaki,

¹ Safarov, Sh.A. Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish. – Toshkent: "Fan va texnologiyalar", 2023.

² Anderson, T. (2022). The Theory and Practice of Online Learning. New York: Routledge.

u bir vaqtning o'zida pedagogik, psixologik va ijtimoiy jihatlarni qamrab oladi. Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, bilish faoliyatini rivojlantirish jarayoni tizimli yondashuvni talab etadigan ko'p komponentli pedagogik hodisadir.

Bilish faoliyatining asosiy komponentlari sifatida kognitiv, motivatsion, refleksiv va amaliy komponentlarni ajratib ko'rsatish mumkin. Kognitiv komponent bo'lajak o'qituvchining bilim olish, axborotni qayta ishlash, tahlil qilish va sintez qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi³. Zamonaviy ta'lim sharoitida kognitiv komponent nafaqat an'anaviy bilimlarni, balki raqamli muhitda ishlash ko'nikmalarini ham qamrab olishi zarur.

Motivatsion komponent bilish faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanib, u bo'lajak o'qituvchining kasbiy-pedagogik faoliyatga bo'lgan qiziqishi, bilim olishga intilishi va uzluksiz kasbiy rivojlanishga bo'lgan ichki motivatsiyasini o'z ichiga oladi. Innovatsion ta'lim sharoitida motivatsion komponentni rivojlantirish uchun zamonaviy rag'batlantirish usullarini qo'llash, individual rivojlanish yo'nalishlarini belgilash va kasbiy o'sish imkoniyatlarini yaratish zarur.

Refleksiv komponent bo'lajak o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilish, baholash va takomillashtirish qobiliyatini ifodalaydi. Zamonaviy pedagogik ta'limda refleksiv komponentni rivojlantirish uchun portfolio texnologiyasi, o'z-o'zini baholash metodlari va kasbiy refleksiya usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Amaliy komponent esa nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Innovatsion ta'lim sharoitida bilish faoliyatini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlaridan biri – raqamli kompetensiyalarni shakllantirish masalasi bugungi kunda alohida ahamiyat kasb etmoqda⁴. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat an'anaviy pedagogik mahoratga, balki raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi zarur. Bu virtual ta'lim platformalaridan foydalanish, raqamli ta'lim resurslarini yaratish va boshqarish, masofaviy ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirish hamda sun'iy intellekt texnologiyalaridan ta'lim jarayonida foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi.

Kreativ fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'limning muhim talabidir. Bo'lajak o'qituvchilar nostandart pedagogik vaziyatlarda optimal

³ Белозерцев, Е.П. Педагогическое образование в условиях цифровизации. – Москва: Педагогика, 2023.

⁴ Martinez, M.R.. Innovation in Teacher Education. Journal of Teacher Education, 2024. 75(1). pp. 23-35.

yechimlar topa olish, innovatsion ta'lim metodlarini ishlab chiqish va qo'llash, o'quv jarayoniga ijodiy yondashish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiya qilish ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur.

Mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish uzluksiz kasbiy rivojlanishning asosiy sharti hisoblanadi⁵. Bu o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish, kasbiy kompetensiyalarni muntazam yangilab borish, zamonaviy ilmiy-pedagogik adabiyotlar bilan mustaqil ishlash va xalqaro ta'lim platformalaridan foydalanishni o'z ichiga oladi⁶.

Innovatsion ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishning samarali mexanizmlari interfaol ta'lim metodlari, loyiha-tadqiqot texnologiyalari, muammoli ta'lim usullari va case-study metodikasidan kompleks foydalanishni talab etadi. Bundan tashqari, raqamli ta'lim muhitini yaratish, kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish va ta'lim jarayonini individuallashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bilish faoliyatini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari raqamli transformatsiya, globallashtirish va xalqaro integratsiya, uzluksiz ta'lim paradigmasi hamda kompetensiyaviy yondashuvni o'z ichiga oladi. Bu tendensiyalar bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga yangicha talablar qo'yimoqda va yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, bu jarayonda an'anaviy pedagogik qadriyatlar va milliy ta'lim an'alarini saqlab qolish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish jarayonida zamonaviy ta'lim tizimining bir qator xususiyatlarini hisobga olish zarur. Safarov ta'kidlaganidek⁷, bugungi kunda pedagogik ta'lim jarayonida quyidagi innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda: integrativ yondashuv, modulli ta'lim tizimi, loyiha-tadqiqot faoliyati va raqamli ta'lim muhiti.

Integrativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda fanlararo aloqalarni kuchaytirish, nazariya va amaliyot birligini ta'minlash imkonini beradi. Bu yondashuv orqali talabalar turli fan sohalaridagi bilimlarni

sintez qilish, ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishlari mumkin.

Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli alohida ahamiyat kasb etadi. Virtual ta'lim platformalari, raqamli kutubxonalar, onlayn ta'lim resurslari va masofaviy ta'lim texnologiyalari bo'lajak o'qituvchilarning bilim olish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirmoqda. Bu esa, o'z navbatida, pedagogik ta'lim tizimida yangi yondashuvlarni joriy etish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Modulli ta'lim tizimi bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirish imkonini beradi. Abdullayeva ta'kidlaganidek⁸, har bir o'quv moduli ma'lum bir kompetensiyani shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lib, nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va kasbiy faoliyat tajribasini o'z ichiga oladi.

Loyiha-tadqiqot faoliyati bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu faoliyat turida talabalar real pedagogik muammolarni hal qilish ustida ishlaydilar, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini o'rganadilar va amaliy tajriba orttiradilar.

Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda ta'lim muhitining sifati muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim muhiti nafaqat moddiy-texnik jihatdan ta'minlangan, balki psixologik jihatdan ham qulay bo'lishi lozim. Bu o'rinda professor-o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi hamkorlik munosabatlari, ijodiy muhit va o'zaro hurmat muhim ahamiyat kasb etadi. Bilish faoliyatini rivojlantirishda bo'lajak o'qituvchilarning shaxsiy va kasbiy sifatlarini shakllantirish masalasiga ham alohida e'tibor qaratish lozim. Bu o'z ichiga kommunikativ ko'nikmalar, pedagogik mahorat, kasbiy etika va axloqiy sifatlarini rivojlantirishni oladi. Mazkur sifatlar bo'lajak o'qituvchining kasbiy faoliyatida muvaffaqiyat qozonishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli ta'lim muhiti zamonaviy o'qituvchi tayyorlash tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Ismoilovning fikricha⁹, raqamli texnologiyalar bo'lajak o'qituvchilarning axborot-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish, masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan foydalanish va zamonaviy

⁵ Abdullayeva.K.M. Pedagogik ta'limni modernizatsiyalash: nazariya va amaliyot. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2023.

⁶ Yuldashev, M.A. O'zbekistonda pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2023.

⁷ Safarov.Sh.A. Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish. – Toshkent: “Fan va texnologiyalar”, 2023.

⁸ Abdullaeva.K.M. Pedagogik ta'limni modernizatsiyalash: nazariya va amaliyot. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2023

⁹ Ismailov.T.K. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2024.

pedagogik dasturiy vositalarni o'zlashtirish imkonini beradi.

Raximov ta'kidlaganidek¹⁰, bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda quyidagi jihatlar alohida e'tibor qaratish lozim:

- kasbiy-pedagogik motivatsiyani kuchaytirish;
- kreativ fikrlash va tanqidiy tahlil ko'nikmalarini shakllantirish;
- innovatsion pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish;
- uzluksiz kasbiy rivojlanish ehtiyojini shakllantirish.

Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish – murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion ta'lim texnologiyalari va raqamli resurslardan kompleks foydalanishni talab etadi. Bu jarayonning samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi, professor-o'qituvchilar salohiyati va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishiga bog'liq.

Zamonaviy ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasini o'rganishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Bu jarayonda ta'lim paradigmasining o'zgarishi, yangi pedagogik texnologiyalarning paydo bo'lishi va ta'lim mazmunining modernizatsiyalashuvi kabi omillar muhim rol o'ynaydi.

Ta'lim jarayonini raqamlashtirish sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning axborot-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bu kompetensiyalar qatoriga raqamli resurslardan foydalanish, onlayn ta'lim platformalarini boshqarish, elektron ta'lim kontentini yaratish va masofaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash ko'nikmalari kiradi.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda interfaol ta'lim metodlarining roli ham beqiyosdir. Case-study, loyiha metodi, muammoli ta'lim va boshqa zamonaviy pedagogik texnologiyalar talabalarning bilish faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va amaliy tajriba o'rtirish imkonini beradi.

Ta'lim jarayonini individuallashtirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Bo'lajak o'qituvchilarning individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ular uchun moslashuvchan

ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va individual rivojlanish trayektoriyalarini belgilash muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogika ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirib joriy etish orqali bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishning yangi imkoniyatlarini yaratish mumkin. Bu jarayonda xalqaro ta'lim standartlari, zamonaviy pedagogik innovatsiyalar va ilg'or ta'lim texnologiyalarini integratsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik motivatsiyasini kuchaytirish masalasi ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Buning uchun ta'lim jarayonida zamonaviy rag'batlantirish usullarini qo'llash, kasbiy o'sish imkoniyatlarini yaratish va uzluksiz rivojlanish uchun sharoit yaratish zarur.

Ta'lim sifatini baholash tizimini takomillashtirish orqali bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini yanada samarali rivojlantirish mumkin. Bu jarayonda zamonaviy baholash mexanizmlari, portfolio texnologiyasi va kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan baholash tizimlaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Shunday qilib, bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasi kompleks yondashuvni talab etadigan va muntazam takomillashtirishni taqozo etadigan jarayon hisoblanadi. Bu jarayonning samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim muassasalarining innovatsion salohiyati, professor-o'qituvchilar tarkibining kasbiy mahorati va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining samarali qo'llanilishiga bog'liq.

Yakuniy qism. Bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasi zamonaviy ta'lim tizimining eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu jarayon kompleks yondashuvni talab etadigan murakkab pedagogik hodisadir. Innovatsion ta'lim sharoitida bilish faoliyatini rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlarni ustuvor deb belgilash mumkin:

Birinchidan, bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim talabidir. Bu nafaqat axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari, balki raqamli muhitda samarali ishlash, virtual ta'lim platformalarini boshqarish va raqamli resurslarni yaratish qobiliyatlarini ham o'z ichiga oladi¹¹.

¹⁰ Raximov.B.X. Zamonaviy ta'limda o'qituvchi kompetensiyalarini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari. – Toshkent: "Navro'z", 2023.

¹¹ Johnson.K. & Smith.L. Digital Competencies in Teacher Education. Educational Technology Research and Development, 2023. 71(2). 45-62.

Ikkinchidan, kreativ fikrlash va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish zamonaviy o'qituvchining muhim kompetensiyasi hisoblanadi. Bu orqali bo'lajak o'qituvchilar ta'lim jarayoniga yangicha qarash, nostandart yechimlar topish va o'z faoliyatlarini doimiy ravishda takomillashtirib borish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Uchinchidan, uzluksiz kasbiy rivojlanish va mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish bugungi kun talabidir. Tez o'zgaruvchan ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borish qobiliyatiga ega bo'lishlari zarur.

To'rtinchidan, pedagogik ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini modernizatsiya qilish, zamonaviy o'quv-laboratoriya jihozlari bilan ta'minlash va innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish orqali bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini yanada samarali rivojlantirish mumkin.

Beshinchidan, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirib joriy etish orqali bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishning yangi imkoniyatlarini yaratish mumkin.

Shunday qilib, innovatsion ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish masalasi kompleks yondashuvni talab etadigan va muntazam takomillashtirishni taqozo etadigan jarayon hisoblanadi. Bu jarayonning samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi, professor-o'qituvchilar salohiyati va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishiga bog'liq. Shu bilan birga, bu jarayon davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanishi va tegishli me'yoriy-huquqiy bazaning takomillashtirilishini ham talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Safarov.Sh.A. Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish. – Toshkent: “Fan va texnologiyalar”, 2023.
2. Anderson, T. The Theory and Practice of Online Learning. New York: Routledge, 2023.
3. Белозерцев.Е.П. Педагогическое образование в условиях цифровизации. – Москва: Педагогика, 2023.
4. Martinez.M.R. Innovation in Teacher Education. Journal of Teacher Education, 2024. 75(1), – P. 23-35.
5. Yuldashev.M.A. O'zbekistonda pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish. – Toshkent: O'qituvchi, 2023.
6. Abdullayeva.K.M. Pedagogik ta'limni modernizatsiyalash: nazariya va amaliyot. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2023.
7. Ismailov.T.K. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2024.
8. Raximov.B.X. Zamonaviy ta'limda o'qituvchi kompetensiyalarini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari. – Toshkent: “Navro'z”, 2023.
9. Johnson, K. & Smith, L. Digital Competencies in Teacher Education. Educational Technology Research and Development, 2023. 71(2), 45-62.